

De Berlijnse Muur is steeds meer geschiedenis

Columns - 5 februari 2018 - Auteur: Wouter Meijer

Op 5 februari is het 28 jaar, 2 maanden en 27 dagen geleden dat de Berlijnse Muur viel. Dat is precies even lang als hij er überhaupt heeft gestaan. Wie dat leest, voelt zich ineens behoorlijk oud: toen de Muur er was, leek het alsof hij er altijd was geweest en ook altijd zou blijven. Nu blijken de ruim 28 jaar dat Berlijn door een kronkelend lint van betonnen platen werd gedeeld, een stuk relatiever. Wouter Meijer maakte de laatste jaren van de Muur van dichtbij mee en zag de grens daarna snel verdwijnen. Maar toch niet helemaal.

“Je zult je wel opgesloten voelen. Ik zou nooit in zo’n gevangenis kunnen wonen.” Als ik in Nederland of West-Duitsland vertelde dat ik in West-Berlijn woonde, vroegen mensen vaak hoe we dat uithielden in de ‘*Inselstadt*’. De eilandstad, die vaag bij een vasteland hoorde waar we graag op neer keken: de Bondsrepubliek noemden we *Wessiland*. Daar was het leven ongetwijfeld heel saai en provinciaals. Ik zat van 1985 tot 1988 op school in de West-Berlijnse wijk Schöneberg, en had helemaal geen last van het IJzeren Gordijn. Ik fietste naar school, naar vrienden, naar de bioscoop en op de meeste dagen zag ik die Muur helemaal niet.

Natuurlijk was hij er wel: 3,60 meter hoog, 155 kilometer lang, waarvan 43 kilometer tussen Oost- en West-Berlijn. Een ideale graffitiwand, bij een van mijn eerste ontmoetingen had ik al een Nederlandse spreuk ontdekt: “Alleen de vogels vliegen...”. Dat was toen een [hit in Nederland](#), en het was een bewijs dat Berlijn toen ook al Nederlandse toeristen met spuitbussen aantrok. Er zat ook wel wat in: in tegenstelling tot die vogels, gingen wij als scholieren in West-Berlijn maar zelden naar het Oosten. We wisten er de weg niet, kenden er niemand en je moest verplicht 25 mark omwisselen en uitgeven. Veel geld voor een scholier en er was bijna niets te koop wat we wilden hebben.

De inwoners van Oost-Berlijn voelden de Muur en de gevolgen ervan veel duidelijker, maar ze zagen hem nauwelijks: er stond een tweede muur achter en een strook van soms wel 100 meter breed was gesloopt om ruimte te maken voor de bewaking. Maar aan de westkant kon je de Muur gewoon aanraken, beschilderen, en hij liep soms op vreemde plekken. Zoals in de

Niederkirchnerstrasse in Kreuzberg, waar de officiële grens langs de gevels liep en de Muur op de stoep stond, twee meter voor de portieken. Er woonden gewoon mensen, er speelden kinderen, en wij fietsten erlangs en keken of we soldaten op de wachttorens konden zien.

Aan de westkant kon je de Muur gewoon aanraken, beschilderen en hij liep soms langs de gevels. Er woonden mensen en er speelden kinderen

Geschiedenis was mijn hobby, maar ik voelde me er steeds meer door bedrogen. Vroeger was er nog geschiedenis, dacht ik vaak, oorlogen en revoluties, regimes vielen en grenzen verschoven. Maar ik was in een wereld beland waarin niets kon veranderen. De Berlijnse Muur was het betonnen bewijs daarvoor: die kon geen centimeter naar links of rechts, want aan beide kanten stonden kernwapens. De geschiedenis was bevroren, een Ijsskoude Oorlog.

Dus ging ik na het eindexamen weer weg uit Berlijn. In de zomer van 1988 wist niemand wat er een jaar later zou gebeuren. Partijleider Erich Honecker [zei het in januari 1989](#) nog maar eens: de Muur zal nog 50 en ook nog 100 jaar blijven staan.

Geheel onverwachts ging hij open, 9 november 1989 was misschien wel de mooiste dag in de Duitse geschiedenis. Pas in de kerstvakantie kon ik weer naar Berlijn, de enige reis ooit waarbij ik een hamer en een beitel meenam. Een volkomen on-Duitse situatie: je mocht een stuk van een grensmuur afbikken, maar aan de grensovergang verderop werd nog je paspoort gecontroleerd. Ik heb een paar stukjes Muur in toiletpapier gewikkeld en in een kartonnen doos

gedaan.

En waar is de rest gebleven? Het is logisch dat de inwoners van Berlijn zo snel mogelijk van die vreselijke muur af wilden, ook letterlijk. Jammer voor de toeristen die er later naar zouden zoeken. In razend tempo werd alles in 1990 afgebroken. Ik ben nog figurant geweest in een film die werd opgenomen op een soort vuilstortplaats, waar in plaats van huisvuil eindeloze stukken Muur lagen. Stapels betonplaten van 3,60 hoog en een breed voetstuk vormden een bizar landschap.

In razend tempo werd alles in 1990 afgebroken

Het grootste deel van de betonplaten werd verpulverd en gebruikt om nieuwe snelwegen in Oost-Duitsland aan te leggen. Dat was dringend nodig, en een mooie echo van de grap in de DDR over de plannen voor de snelweg Berlijn-Rostock. Die was sinds begin jaren zestig steeds opnieuw uitgesteld, veel Oost-Duitsers vermoedden dat het beton in feite verplaatst was, in verticale vorm, naar de grenzen van West-Berlijn.

“Waar is de Muur?” schijnt de meest gestelde vraag van Berlijntoeristen te zijn. Er moet veel teleurstelling zijn bij de bezoekers die graag met eigen ogen iets van dat legendarische bouwwerk hadden willen zien. Ik weet zeker dat een themapark, ergens vlak buiten de stad, met een kilometer Muur, prikkeldraad en enge honden, een doorslaand succes zou zijn. Waarom doet niemand dat?

Onlangs werd nog een stuk “[vergeten Muur](#)” ontdekt: 80 meter van de in 1961 gebouwde “oer-Muur”, in een bos bij Pankow, die men bij het afbreken vergeten is. Dat is dan weer een troost: de geschiedenis staat helemaal niet stil, en de Muur is nog niet helemaal opgeruimd.

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel:

<https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/24634/de-berlijnse-muur-is-steeds-meer-geschiedenis>